

Malan Marnersdóttir

Fróðskaparsetur Føroya – Færøernes universitet
malanm@setur.fo

William Heinesen på færøsk

Artiklen beskæftiger sig med de færøske oversættelser af William Heinesen romaner og noveller. Formålet er at undersøge, hvad der sker der med det færøske præg i Heinesens danske sprog, når det oversættes, og hvordan det er udtryk for kulturel oversættelse. Men først lidt om forfatteren og hans værker.

William Heinesen er vist stadig den bedst kendte færøske forfatter i udlandet. Han levede fra 1900 til 1991 og boede hele sit liv i Torshavn på Færøerne bortset fra korte ophold i Danmark og rejser hovedsagelig i Norden. Hans fars sprog var færøsk og moderens dansk. Der blev talt dansk i hjemmet. Det blev der også i dele af Torshavn dengang, befolkningen som hovedstaden dengang var af mange danske embedsmandsfamilier og færinger fordelt på et par bondefamilier, håndværkere og daglejere.

Færøsk er et vestnordisk sprog, som i dag tales og skrives af de ca. 50.000 indbyggere på Færøerne, som er en selvstyrende del af Danmark i henhold til den danske folketingslov Hjemmestyrelsen af 1948. I begyndelsen af det 20. århundrede var den altoverskyggende ideologiske og kulturelle problemstilling sproget, det færøske sprogs stilling som underordnet det danske i officielle anliggender og som undervisningssprog. Færøsk var talesprog og almuesprog. Den nationale bevægelse, der startede blandt færøske studerende i København og senere kom til Færøerne, satte det færøske sprog og især skriftsproget på dagsordenen. Skriftsproget blev skabt i 1846 og blev i mange år først og fremmest brugt i indsamlingen af den mundtlige poesi- og fortælletradition, men mod slutningen af århundredet kom skrevet færøsk også i anvendelse om samtidens emner og problemer i digtning og avisskrivning. Færøsk var stærkt præget af dansk, og i den sprogrensning, som udsprang af det 19. århundredes nationale bevægelse, var det vigtigt at adskille færøsk fra dansk så meget som muligt. Det kom bl.a. til udtryk i udryddelsen eller oversættelsen af danske og engelske låneord. I slutningen af det 20. århundrede og her i begyndelsen af det 21. ses en reaktion, således at flere låneord accepteres. Det fremgår af fremmedsprogsordbøgerne, der udkom i 1990'erne.¹

William Heinesen (1900–1991) var den ene store danskskrivende færøske forfatter i det tidlige 20. århundrede. Den anden var Jørgen-Frantz Jacobsen (1900-1938), der udgav sine kronikker i borgform og den kendte roman *Barbara* (1939), som fik en renæssance med Niels Malmros' filmatisering i 1997. Jacobsens forfatterskab fik en brat ende med hans alt for tidlige død, mens Heinesen fik et omfattende forfatterskab. Den almindelige anerkendelse på Færøerne af hans værker kom dog sent. På den ene side var der nogle, der ikke læste hans værker, fordi de var skrevet på dansk. På den anden side indgik Heinesens forfatterskab ikke i skolernes litteraturundervisning: Færøsklærere mente, at da værkerne var skrevet på dansk, hørte de til danskfaget. Danskklærerne mente, at som færøsk forfatter, hørte værkerne hjemme i færøskfaget. Cand. mag. og gymnasielærer Ann Ellefsen konkluderer i sin undersøgelse af forfatterskabets stilling i undervisningen, at Heinesens værker først kom på gymnasiernes pensumlister i færøsk efter 1980. Da var seks af hans romaner og en novellesamling udgivet på færøsk i anledning af hans 75-års dag, og Heinesen var blevet æresborger i Torshavn.²

Modtagelsen af Heinesens oversatte værker

Det er lykket mig at finde en anmeldelse af de færøske oversættelser af Heinesens værker og et par kritiske kommentarer i to færøske tidsskrifter i Danmark i 1970- og 80-erne.

I københavnstidsskriftet *Oyggjaskeggi* (Øboen) skrev psykologistuderende, sanger og sangskriver Kári Petersen i juni 1976:

Eg veit ikki um tað eru fleiri enn eg, sum halda, at tað bæði er upp á gott og ilt, at bókur Williams eru umsettar, so sum tær eru.

Eitt er, at tær hava mist nógv av hansara persónliga dámi og skemtiliga stíli við tí háttíðarlíga málburðinum; men tað átti at verið eitt krav, at ein umsetari átti at skilt tað mest einfalda í symbolíkki høvundans: temaið í “bro, bro, brille” er grundleggjandi í “Den sorte gryde” (den, der kommer allersidst, tvs. sosialu tapararnir) – men bókin er umsett til “Í sortanum”, eitt einkisigandi heiti. Eg má tí spyrja, um William sjálvur hevur havt eins lítið at siga, sum Camus hevði, tá “L'étranger” (sum symbolskt merkir hin “fremmandgjørði” í eksistentalistiskum týðningi) varð umsett til tað misfataða “Fremmandamaðurin” (tvs. útlendingurin). *Oyggjaskeggi*, juni 1976, s. 8–9.

Jeg ved ikke, om der er flere, der synes som jeg, at det er både på godt og dårligt, at Heinesens bøger er oversat sådan, som de er blevet.

På den ene side har de med den højtidelige sprogbug mistet meget af det personlige præg og den humoristiske stil; men det burde være et krav, at oversætteren forstod det simple i forfatterens symbolik: temaet

i ”Bro, bro, brille” er grundlæggende i *Den sorte gryde* (den der kommer allersidst, dvs. de sociale tabere) – men titlen er oversat til ”Í sortanum” [I det sorte evt. Sorte uvejrskyer], et intetsigende navn. Jeg må derfor spørge, om William selv har haft lige så lidt at sige som Camus, da *L'étranger* (som symbolsk betyder den ”fremmedgjorte i eksistentielistisk betydning) blev oversat til det misforståede *Fremmandamaðurin* (dvs. udlændingen).

I det radikale venstrefløjstidsskrift *Framin* ironiserede sociologistuderende og senere socialdemokratisk lagtingsmedlem og socialminister Hans Pauli Strøm over oversættelserne i en anmeldelse af Henrik Ljungbergs bog om *Eros og samfund i William Heinesens romaner* (København 1976):

Men so hendi tað, at skaldsøgurnar komu á føroyskum, hyggasíggj, valaverk, umsett av góðum monnum, og í prýðiligum bindi! Ikki ber til at krógva tær burtur. Kanska sníkja tær seg inn í skúlarar, í barnasálinar – á dú. Kanska eisini í Útvarpið! Nú má veljast og vrakast, klippast og hoggast – at tað eru sosialistiskar og aðrir hundskir fremmandir tankar í skaldsögnum, tað má dyljast sum mansmorð. At framamenn og aðrir heidningar gera henda fitta gamla mannin við øllum tí stuttliga, sum hann hevur skrivað, til eitt lið í samfelagsliga klassastríðnum, hvussu kann tað bera til. *Framin* nr.4, 1976, s. 6.

Men så skete der det, at romanerne kom på færøsk, nej se nu der, mesterværker, oversat af gode mænd og i smukke bind! De kan ikke gemmes af vejen [som forfatterskabet hidtil har været i den færøske offentlighed, som artiklen har beskrevet]. Måske sniger de sig ind i skolerne, i børnesjælene – ak og ve. Måske også i radioen! Nu må der vælges og vrages, klippes og hugges – at der er socialistiske og andre fremmede tanker i romanere, det må holdes hemmeligt som var det mord. At framamenn [færøske socialister] og andre hedninger gør denne søde gamle mand med alt det morsomme, som han har skrevet, til et led i den samfundsmæssige klassekamp, hvordan kan det gå til. [det beskriver Strøm derefter i artiklen].

Anmeldelsen af oversættelserne stod i den nationale republikanske avis *14. september*. Her skrev lærer og forfatter Ólavur Michelsen om oversættelsen af *Tårnet ved verdens ende*, at oversætteren:

hevur ikki bert ans fyri málinum, men eisini fyri stílinum. William missir einki í týðingini hjá Hans Thomsen
14. september, nr. 96, 1976.

ikke blot forstår oversætteren sig på sprog, han forstår også William Heinesens stil. Heinesen mister intet i Hans Thomsens oversættelse.

To år senere fik oversætteren Torshavns kommunes litteraturpris for sine mange oversættelser, og *Tårnet ved verdens ende* blev nævnt eksplicit i begrundelsen for tildelingen.³

Kulturel oversættelse

I oversættelserne af Heinesens romaner og noveller indgår foruden den sproglige også en kulturel oversættelse. Kulturel oversættelse er her forstået som det, der foregår ved siden af den sproglige oversættelse, når man f.eks. skal beskrive fremmede folks adfærd og tanker for mennesker i ens egen kultur og gør det med sammenligninger og allusioner til den.⁴ Heinesen-oversættelserne er kulturelle oversættelser i den forstand, at nogle af oversætternes valg synes foretaget ud fra implicite vurderinger af de potentielle læses kulturelle forudsætninger eller ud fra sprogpoltiske prioriteringer.

Jeg har i mange år været optaget af Heinesens sprogbrug, den blanding af dansk, gammeldags dansk og færøsk, som præger hans tekster.⁵ Det færøske præg er tydeligt helt fra starten af prosaforfatterskabet dvs. fra førsteudgaven af *Blæsende Gry* (1934), men især *Det gode håb* (1964) har dette hybride præg. En hurtig optælling på de første 30 sider i anden udgaven af *Blæsende Gry* (1961) viste en del færøske udtryk. Karaktererne siger "Hallo!", når de mødes. "Hallo" er færøsk og betyder hej. Der tales om "fjeldhamre" og "bønnemænd", som er ord, der ikke findes i *Ordbog over det danske Sprog* (ODS). Disse ord er færøske ligesom i udtryk om, at der "kvædes", festes i "gildeskåler" og færdes "oppe på æggen", dvs. på en klippekant. Disse udtryk findes ifølge ODS ikke på dansk, og man kunne i 1930'ernes Danmark heller ikke tale om "tun" i betydningen gårdsplads. Senere i forfatterskabet dæmpes disse udprægede færøske indslag i teksterne, men hybriditeten bevares og findes fortsat i citater, person- og stednavne.

Bevaret hybriditet

Romanen *Noatun*, der udkom hos Gyldendal i København i 1936, kom i færøsk oversættelse ved Áshild Olsen i 1975. Her er stednavne som Urefjeld, Kvanfjelds-kleven og Kyrrevig ført tilbage til deres færøske former: Urðarfjall, Hvanndalskleivin, Kyrruvík. Det er ikke virkelige stednavne, men kunne sagtens være det. Karakterernes navne følger den på romanens tid normale danske navneskik på Færøerne. De hedder Niels Peter, Ole Ørnberg, Frederik, Tilda, Samson osv. og ikke f.eks. Pætur, Óli, Friðrikur. Endvidere er romanens ledemotiv, visen Jernvågen, som synges og danses ved højtidelige lejligheder gennem hele forløbet, bevaret på dansk i den færøske udgave. Også nogle af

schlagerne, som karaktererne synger og citerer, er bevaret på dansk i oversættelsen f.eks. Frederiks sang "Farvel, farvel" (s. 56/62), mens andre er oversat til færøsk som Ole Ørnbergs sang "Når våren kommer" (s. 62) som er blevet til "Tá várið kemur við treysti" (s. 62). Dette er en form for domesticering, som også ses i oversættelsen af navnet på avisen *Budstikken*, som er den virkelige færøske avis *Tingakrossur* (s. 62). *Noatun*-oversættelsen har også en meget sjælden danisme i Heinesen-oversættelserne – dvs. et dansk ord; det er ordet "forbandet" (s. 62), som er oversat til "forbiðið" (s. 68) og repræsenterer et af de danske ord med den fra tysk importerede forstavelse, som det især har ligget sprogrøgtten på sinde at udrydde fra færøsk. Oversættelsen af *Noatun* udmærker sig med andre ord ved at have bevaret en del af Heinesens sammensatte sprog.

Slettet hybriditet

Da *Blæsende gry*⁶ blev oversat til færøsk af professor, dr.phil. og digter Christian Matras, var det andenudgaven fra 1961, som er en helt omarbejdet og meget kortere roman end 1934-udgaven. Også sprogligt er den mindre hybrid, selvom den stadig har en række færøske indslag. Matras oversatte samtlige digt- og balladecitater i romanen. Selv Thomas Kingos "Vågn op og slå på dine strenge" (*Blæsende Gry* s. 33), som på romanhandlingens tid blev sunget på dansk, er oversat til "O vakna, trív í streingjatólið" (*Degningsvindar*, s. 42). Kingos salmebog er højt skattet på Færøerne helt til vore dage, og Chr. Matras har oversat hel række af hans salmer bl.a. "Sorríg og glæde" og "Som den gyldne sol". Et sted i *Blæsende Gry* synges omkvædet fra en folkevisse om Karl den Stores Kamp i Ronceval i 778, som indgår i en hel balladecyclus om ham. I kildeteksten står omkvædet på dansk med umiskendelige færøsk træk f.eks. i stednavnet Runseval for Ronceval:

Ride de ud af Frankerland med
dyren mø i sadel,
blæs i hornet Olivant
i Runseval *Blæsende gry*, 1961, s. 34.

Omkvædet er i målteknsten – naturligvis, om jeg så må sige – ført tilbage til færøsk:

Ríða teir út av Fraklandi,
dýrum drós í saðl',
blæs í hornið Ólivant
í Runsival *Degningsvindar*, 1976, s. 43.

Her kan man sige, at den fremmedgørelse, som strofen eventuelt har i originalteksten, er blevet domesticeret i oversættelsen.

Chr. Matras var en af autoriteterne i sprogdebatten fra midten af det 20. århundrede. Forfatteren Hanus Andreassen/Kamban har karakteriseret ham således som oversætter:

Sum umsetari hefur CM sum oftast valt ikki at brúka felagseuropeisk fremmandorð, men í staðin fyri at bróta upp úr nýggjum málsliga. (...) Niður í sínar týðingar hefur hann felt ein part av sínum ómetaliga stóra kunneika til føroyskt, sum vit annars helst høvdu noyðst at veri fyriuttan.⁷

Som oversætter anvendte CM ikke fælleseuropæiske fremmedord, men skabte i stedet nye ord. (...) Han nedfældede en stor del af sin umådelige viden om færøsk i sine oversættelser; viden, som vi ellers måtte undvære.

Hvilket er i tråd med karakteristikkene af sprogpolitikken i perioden.

Vold mod karakterer og narratologi

Den kulturelle domesticering skærpes i oversættelsen af den mytiske roman *Moder Syvstjerne* (1952). Det var den store forfatter Heðin Brú (1901–1987), som er kendt for sit særligt fine færøske sprog, der oversatte romanen i 1975.⁸ Oversættelsen af *Moder Syvstjerne* er præget af store udeladelser, der især rammer allusioner til central-europæisk kultur, mytologi og historie. De græske skæbnefortællersker Sibyllerne er udskiftet med de nordiske vælver. Fremmedordet, dityrambisk, brugt om hovedpersonen Antonias glædesberusede pludren med sin lille søn, er oversat med "ovurkæti" – henrykkelse. Oversættelsen er i og for sig korrekt, men Heinesen har netop "Dithyrambiske tilstande" i stedet for f.eks. henrykte tilstande (s. 11). Og så er en lang passage med det, som Antonia siger til sin søn fuldstændig udeladt:

Du min alleryndigste tangent, du min kvadrat, du hypotenuse, der er summen af alle kvadraters kvadrater! Du min Lucidarius, mit maveøje, min Kopernicus og Newton! Ja, du min Isak Newton, min elskede Isak Newton, thi altid har jeg elsket Newton og altid skal jeg elske både Kepler og Newton såvel som Galilei! Å, du mit skæve tårn i Pisa, måtte du aldrig nedstyrte og gå gennem dødsriget og påny kvidre din sang for lammet og tronen!

(...)

Ak, du min perse, min vinperse, min tåre-perse. Så pers, min persiske perse, drik af den hvide perleperse, drik af det persiske hav! Ja, sno og spræl dig gennem livet med dine små hænder, der er som duftende rosenknopper, som forelskede salater og rosenkål, ja, som Michel-angelo og Buonarroti! Å du min Buonarroti, min livsens engel, du tossede, du gave fra Moses og Faraos og Potifars hustru og himmelkongen Jesus Kristus! Du kvirrevit, ja vit, ja vit. *Moder Syvstjerne*, s. 13.

Heinesen gør sig den umage at forklare, hvordan det kan være, at hun er i stand til at levere denne lærde remse:

... det fremgår af hendes exquisite sprogbrug at hun har realeksamen og er fortrolig med geometriske former (s. 12)

Men oversættelsen udelader den konkrete betegnelse for hendes kvalifikationer: "tað skilst av orðalagnum at hon hefur nýtt sína skúlatíð væl og er bókliga vitandi", det fremgår af ordvalget, at hun har brugt sin skoletid godt og har boglig viden (s. *Móðir Sjeystjørna*, s. 11). Oversættelsen stryger for det første selve talen med de mange lærdomsudtryk. For det andet skjuler den, at hun har realeksamen. Dog lader oversættelsen hende være i besiddelse af boglig viden, som hun har erhvervet sig i skolen. I begyndelsen af det 20. århundrede, som romanens handling er henlagt til, var det sjældent, at piger kom i realskole. Dvs. oversættelsen sænker ikke blot Antonias uddannelsesniveau, den fratager hende også en feministisk position og gør hende med udeladelsen af den lange lærde remse til en udannet almuepige. I romanen er hun dog købmandsdatter. Manøvren svarer til, når man i Québec i Canada først transponerer dramaets miljø og persongalleri til et lavere register, når man oversætter franske teaterstykker.⁹

Det sidste eksempel handler også om en udeladelse og er hentet fra *Tårnet ved verdens ende*.¹⁰ Oversætter var Hans Thomsen, der fik en litteraturpris for bl.a. at oversætte dette Heinesen-værk, som udkom samtidig med originaludgaven i 1976. Eksemplet er fra det fine kapitel "Ordene":

Ordene kommer flygende. Eller kommer stille dalende. Eller sætter sig på ruden som regndråber eller isblomster.

Ordene står som blomsterløg i glas, dækket af grå kræmmerhuse. Så en dag er kræmmerhusene væk, og så er de duftende hyacinter og tulipaner på vej.

Hyacint og Tulipan er de dejligste ord. Du kan ikke blive træt af at nævne dem og lege med dem. "Tulipan-Hyacint-Tulicint-Sintipan-Tulihy". *Tårnet ved verdens ende*, s. 11.

Det er oversat pænt og ordentligt lige til den sidste remse:

Orðini koma fúkandi. Ella stillisliga dalandi. Ella eisini seta seg á rútin sum regndropar ella ísblómur.

Orðini standa sum blómuleykir í gløsum við gráum kramarhúsum uttanyvir. So ein dagin eru kramarhúsini burtur, og tá fara tær angandi hyasintirnar og tulipánarnir at koma undan.

Hyasint og tulipánur eru av yndisligastu orðum. Tú møðist ikki av at nevna tey og spæla tær við teimum. *Tornið á heimsins enda*, s. 9.

Hyacinter og tulipaner er importerede blomster og importerede ord, som begge har bevaret deres oprindelige ordlyd på færøsk. Og dog. I den færøske ordbog fra 1998, *Føroysk orðabók*, står tulipan opført både som hunkøns- og hankønsord. Oversætteren har valgt maskulinumformen, tulipánur – tulipanarnir, frem for den almindelige form, femininum tulipán – tulipánir. Måske er det derfor, remsen er udeladt. Endelsen ”-ur” ville have gjort sig dårligt, mens femininumformen ville have fået remsen til at passe ypperligt: Tulipán – Hyasint - Tulisint – Sintipán – Tulihy!

På samme måde som i *Moder Syøstjerne* er selve remsen med lydlegen i blomsternavnene er udeladt. Oversættelsen har udeladt romanens ”showing”, så der kun er ”telling” tilbage – dvs. at oversættelsen gør vold mod romanens narrative diskurs ligesom den øvede vold mod Antonias karakterologi.

Nye oversættelser

Det storstilede oversættelsesprojekt i anledning af Heinesens 75-års dag i 1975 omfattede syv værker og seks oversættere. Det blev igangsat to år før fødselsdagen af den foretagsomme forretningsmand Emil Thomsen. Markedsføringen var omfattende, oversætterne Chr. Matras og Heðin Brú og andre etablerede forfattere og kunstnere argumenterede i salgsmaterialet for betydningen af at forsyne færøske læsere med Heinesens værker på deres eget sprog.¹¹ Der var imidlertid ingen overordnet redaktion for oversættelsesprojektet bortset fra de behørlige korrekturer o.lign.¹²

Anmelderen, der skrev, at intet gik tabt i de færøske oversættelser af William Heinesens romaner, har ikke læst og sammenlignet oversættelsen med kildeteksten. Ganske vist skal det ikke glemmes, at oversættelserne er meget fint, nuanceret og smukt færøsk. Men når det er sagt, skal det også påpeges, at de lader meget tilbage at ønske, hvad angår kunstnerisk niveau og hæderlighed. Flere af romanoversættelserne forbryder sig mod Heinesens narratologi og karakterologi. Mange af teksternes intellektuelle og kulturelle dimensioner er for-

svundet. Den færøske fremmedgørelse i kildeteksterne modsvarer i *Noatun* af citater på dansk og enkelte danske ord.

Heinesen-oversættelserne er som helhed præget af, at de indgår i en oversættelse af hele den færøske kultur fra dansk til færøsk, og her havde allusioner til græsk mytologi og europæisk videnskabshistorie ingen rolle at spille. Derfor er der brug for, at Heinesens romaner oversættes på ny og på en mindre puristisk domestiserende måde.

Noter

¹ *Ensk-føroysk orðabók* (Engelsk-færøsk ordbog), Tórshavn 1992. *Donsk-føroysk orðabók*, Dansk-færøsk ordbog. Føroya Fróðskaparfelag, Tórshavn 1995 og Stiðin, Tórshavn 1998. *Føroysk Orðabók*, Færøsk ordbog, Føroya Fróðskaparfelag 1998.

² Ann Ellefsen, "William Heinesen i undervisningssøjemed" i *Vár í Ólavstovu* and Jan Kløvedal (red.) *Tárnet midt i verden*. s. 153-63. Nord 1994:19.

³ Virðisløn M.A. Jacobsens fyrri fagarar bókméntir 1978 verður latin til Hans Thomsen: "Kann vera, at farið verður út um troddar gøtur, tá ið virðisløn M.A. Jacobsens verður latin fyrri týðingarverk. Men í sannføring um, at góðar týðingar av røttum eru at meta sum skapandi verk, bæði bókméntaliga og málsliga, hevur nevndin samtykt at veita Hansi Thomsen virðisløn M.A. Jacobsens 1978 fyrri fagarar bókméntir fyrri tær mongu og dygdargóðu týðingar, sum hann hevur lagt úr hondum. Á prent í bókum eru hesar týðingar hansara komnar: Johan Bojer: *Seinasti vikingurin* (1964), William Heinesen: *Tornið á heimsins enda* (1976), Kristmann Guðmundsson: *Lívsins morgun* (1977), Arne Nørrevang: *Úr bjargasøguni* (1977). Tað nógva, sum Hans hevur týtt, er tó óprentað enn, men er komið út millum manna í Føroyum gjøgnum upplestur í útvarpinum og framførslu á leikpalli."

⁴ Godfrey Lienhardt, *Modes of Thought* 1954, p. 67. Her fra James Clifford & George E. Marcus, *Writing culture: the poetics and politics of ethnography*, Berkeley 1986, p. 142: "the problem of describing to others how members of a remote tribe think (...) begins to appear largely as one of translation, of making the coherence primitive thought has in the languages it really lives in, as clear as possible in our own."

⁵ Det har Ellen Madsen Olsen beskrevet i "Sprog og stil i William Heinesens *Det gode håb*". *Danske studier*, 1985, s. 135-147.

⁶ *Blæsende Gry Nutidsroman fra Færøerne*, København 1961. Den færøske oversættelse: *Dejningsvindar*, Tórshavn 1975.

⁷ Avisen *Sosialurin* nr. 97, 1980.

⁸ *Moder Syøstjerne*, København 1952. *Móðir Sjeystjørna*, Tórshavn 1975.

⁹ Annie Brisset "Translation and Cultural Identity" i Lawrence Venuti (red.) *The Translation Studies Reader*. Second Edition, New York 2004, p. 354.

¹⁰ *Tárnet ved verdens ende*, København 1976. *Tornið á heimsins enda*, Tórshavn 1976.

¹¹ *Bókatíðindi* (Bognyheder) nr.1, januar 1975. Forlaget Bókagarður ved redaktør Emil Thomsen.

¹² Efter oplysninger fra Áshild Olsen, oversætteren af *Noatun* og udgiverens hustru. 20.9.2010